

Lernen durch Stilladsering

"*Stilladsering*" (englisch "*scaffolding*") im Dänischunterricht umfasst Verfahren, die den Lernenden aller Stufen Unterstützungssysteme an die Hand geben, um die Lücke zwischen den bereits vorhandenen sprachlichen Kompetenzen und den Erfordernissen neuer Lernaufgaben zu überbrücken. Die Sprachproduktion der Schüler/innen im mündlichen und schriftlichen Bereich soll damit gefördert werden. *Stilladsering* kann zur Verfügung gestellt oder mit den Schüler/innen erarbeitet werden.

Mögliche Formen des *stilladsering*

- *brainstorming*
- *mindmapping*
- Erklärungen (z. B. Erklärvideo zum Abrufen – *Flipped classroom*)
- Modelltexte (mündliche und schriftliche)
- Strukturierungsmodelle für Texte (genreorientiert)
- Textbausteine (z. B. als *infographic*)
- thematische Vokabelsammlungen (Einzelwörter, *chunks*, Wendungen ...)
- sprachliche Hilfen (Satzanfänge, Wortfelder ...)
- text- und satzbezogene Konnektoren (*forbindere*)
- Checklisten

Grundprinzip im mündlichen und schriftlichen Bereich

1. Ein **Modelltext** (z. B. mündlich: 3-Minuten-Vortrag, Referat, Interview; schriftlich: E-Mail, Tagebucheintrag), der nach der Präsentation und der Verständnissicherung auf seine sprachlichen Eigenschaften hin untersucht wird (Was sage/schreibe ich, wenn ich etwas Bestimmtes ausdrücken will?), kann als Basis dienen.

2. Verschiedene **sprachliche Wendungen** werden **gesammelt** und **sortiert**. Idealerweise entsteht bei den Schüler/innen ein Bedarf, Lücken zu füllen oder alternative Wendungen zu erfragen, die in der Spracharbeitsphase durch die Lehrkraft, das Wörterbuch oder andere Nachschlagewerke ergänzt werden.

3. Diese **Sammlung** und **ggf. der Modelltext** wird zur **eigenen Textproduktion** herangezogen.

Die Idee des *stilladsering* ist, dass die Hilfskonstrukte nach und nach abgebaut werden.

Beispiel: E-Mail/brev

Fase 1: Brug en e-mail eller et brev fra danskbogen om noget, der skete i fortiden.

Eller: Som lærer skriver du en e-mail eller et brev til din klasse, som du fortæller i, hvad du lavede i går eller i din sidste ferie.

Fase 2: Lad klassens enkelte elever udfylde et skema med vendinger, som de finder i tekstmodellen. Brug kooperative arbejdsformer for at få dem til at udvide deres resultater. Hjælp dem med alternative vendinger. Ret nogle fejl undervejs (se infographic)

Fase 3: Eleverne skriver et svar eller en lignende tekst (udkast).

Fase 4: Giv eleverne en slags checkliste over de ting de skulle have husket: Er der en indledning til din tekst? Har du husket at bruge præteritum (understreg alle dine verber)? ...

Fase 5: Lad eleverne rette deres fejl / forbedre deres tekster selv eller i kooperative arbejdsformer.

Så kan produkterne præsenteres eller afleveres.

Model e-mail (Det er dansk T 8D) – fase 1

Kære mor og far

Jeg er kommet godt til København.

I forgårs mødte jeg en pige i Odense, som inviterede mig hjem til sig i går. Vi drak kaffe sammen hos hende, inden jeg kørte videre til København.

Det var for resten godt, at jeg havde ringet til vandrerhjemmet i Odense og havde reserveret en seng, før jeg tog af sted. Hold kæft, hvor var der mange mennesker!

I aften var jeg meget træt efter turen, men i morges stod jeg tidligt op.

Søren og jeg er lige kommet tilbage fra en cykeltur gennem byen. Vi kiggede på de ting, turisterne plejer at se på. Først så vi Den lille Havfrue, og så cyklede vi til Rosenborg Slot, hvor Søren viste mig kronjuvelerne. På vej ind til centrum kom vi forbi Rundetårn og gik op i det. Søren ville have mig til at cykle derop, men jeg troede ikke, at man måtte tage cyklerne med op. Der var en mand, som fortalte, at Peter den Store kørte op i tårnet med hestevogn, da han var på besøg i København i 1716. Vidste I det?

Jeg har købt mig et par sorte bukser og en ordbog. I aften vil vi hygge os herhjemme foran fjernsynet, og i morgen skal vi på diskotek.

Nu gider jeg ikke skrive mere.

Jeg skal hilse fra hele familien.

Martin

E-mail (Infographic) – fase 2

Begynd en e-mail:

Kære mor og far

Kære Ole

Hej igen

...

(uden komma – start med stort bogstav i næste linje)

Beskriv situationer og handlinger i fortiden (brug præteritum):

I aftes var jeg meget træt ...

Solen skinnede hele dagen.

Jeg købte ind.

Jeg så fjernsyn

Jeg gik til håndbold.

De andre var ikke hjemme.

...

Forbind ideer:

..., før jeg tog af sted.

..., men i morges stod jeg tidligt op.

Så gik jeg ...

Bagefter spiste jeg ...

Efter at vi havde spist, gik jeg i seng.

...

Skriv om følelser:

Det var en rigtig god dag!

Jeg havde det ikke så godt.

Jeg vil aldrig se sådan en film igen.

...

Svar på afsenderens spørgsmål eller referér til noget:

Det var for resten godt, at jeg havde ringet til vandrerhjemmet i Odense ...

Du spørger om jeg dyrkede sport i går. Ja, det gjorde jeg.

Jeg gik til håndbold kl. 17.

...

Spørg modtageren:

Vidste I det?

Hvordan har du det?

Hvad lavede du i København?

Hvordan var vejret?

...

Afslut en e-mail:

Nu gider jeg ikke skrive mere.

Jeg skal hilse fra hele familien.

Kan du ha' det rigtig godt!

Vi ses.

Mange hilsener

Knus og kram

...

(de sidste uden komma – bare sæt dit eller afsenderens navn under)

Stilladsering und Genreorientierung

Textarbeit im Dänischunterricht bedeutet neben der inhaltlichen Arbeit auch, dass die Schüler/innen sprachliche und strukturelle Komponenten einer Textform innerhalb des Genres durch einen oder mehrere Modelltexte erkennen, festhalten und mit weiteren Möglichkeiten erweitern. *Stilladsering* ist daher eng verbunden mit der Orientierung an Genres.

Genreorientierung

Genres sind kulturelle Bausteine der Kommunikation. Der Erwerb von Schreibkompetenz ist auch der Erwerb generischer Kompetenz.
(Frank Haß, Institut für Angewandte Didaktik)

Genrer i dansk som fremmedsprog

(Fachanforderungen Dänisch, Sek I S. 20, Sek II S. 47)

Fettgedruckte Genrekategorien: Sek I

Faktagenrer:	Fiktionsgenrer:
<ul style="list-style-type: none">- <i>berettende</i>- beskrivende- <i>informerende</i>- forklarende- <i>instruerende</i>- <i>responderende</i>- komprimerende- <i>argumenterende</i>- <i>evaluerende</i>	<ul style="list-style-type: none">- narrative- <i>lyriske</i>- <i>dramatiske</i>

Zur Vertiefung des Themas *stilladsering* (Seiten zuletzt abgerufen im Juni 2017):

”Mellem de to stadier af øget årvågenhed og kompetence udvikler eleven ny viden og færdighed, men kan dog stadig ikke anvende det selvstændigt og med sikkerhed. Dette mellemstadium i udviklingen af læring beskrives ofte med Vygotskys metafor ‘Zonen for nærmeste udvikling’ (ZPD).

Eleven kan i dette mellemstadium af læring hjælpes til at nå frem til fuldstændig og selvstændig beherskelse af faglig viden og sprog ved at få støtte fra andre med større videns- og færdighedsniveau end sig selv.

Den midlertidige støtte, som gives, beskrives med metaforen ’stilladsering’, eftersom den giver en platform hvorfra eleverne kan konstruere de næste trin af forståelse og viden.”

<http://multidict.net/clilstore/page.php?id=2478>

- Fremdsprachendidaktische Literatur: Wolfgang Hallet, **Genres im fremdsprachlichen und bilingualen Unterricht**. Klett/Kallmeyer, 2016.